

**O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA VATAN VA VATANPARVARLIK MAZMUNIDAGI
GIDRONIM KOMPONENTLI MAQOLLARNING LINGVISTIK TAHLILI****Kayumova Sh.K.**
TISU

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'zbek va ingliz tillarida Vatan va vatanparvarlik tushunchalarini aks ettiruvchi gidronim komponentli maqollar lingvistik jihatdan tahlil qilingan. Ushbu maqollar xalq madaniyati va mentalitetining ajralmas qismi bo'lib, ular orqali Vatanga bo'lgan muhabbat va uning qadriyatlarini aks ettirilgan. Maqolada o'zbek va ingliz tillaridagi maqollar leksik, semantik va grammatik jihatdan qiyosiy tahlil qilinib, ularning umumiy va o'ziga xos xususiyatlari aniqlangan.

Kalit so'zlar: gidronim, maqol, Vatan, vatanparvarlik, lingvistika, semantika, leksika, grammatik tahlil.

Har bir xalq o'z ona tilida Vatan va vatanparvarlik tushunchalarini aks ettiruvchi ko'plab maqollarni yaratgan. Ushbu maqollar xalqning madaniyati, tarixi va dunyoqarashini ifodalaydi. O'zbek va ingliz tillarida bunday maqollarda gidronim komponentlari keng qo'llaniladi.

O'zbek xalq maqollarida gidronim komponentlari, ya'ni daryo, ko'l, dengiz kabi suv obyektlari bilan bog'liq bo'lgan iboralar ko'p uchraydi. Ular ko'pincha inson hayoti va Vatan tushunchasini chuqur ma'no bilan ifodalaydi. Masalan: "Daryo o'z yo'lini topadi" – ushbu maqol o'z yo'nalishini yo'qotmaydigan inson yoki millat barqarorligiga ishora qiladi. "Oq suvi bor yurt obod" – suv mavjud bo'lgan joyda hayot borligi va Vatan obodonchiligi suvsiz mumkin emasligi ta'kidlanadi. Bu kabi maqollarda gidronimlar vositasida Vatanga bo'lgan muhabbat va uning qadr-qimmatini yuksak darajada ifodalanadi.

Ingliz tilida ham gidronim komponentli maqollar mavjud bo'lib, ular ham Vatan va vatanparvarlik tushunchalarini aks ettiradi. Masalan: "A rising tide lifts all boats." – ko'tarilgan to'lqin barcha kemalarni yuqoriga ko'taradi, ya'ni jamiyatdagi umumiy rivojlanish barcha fuqarolarga foyda keltiradi va vatanparvarlik harakatlari butun xalq farovonligiga xizmat qiladi. "Don't change horses in midstream." – daryo o'rtasida otni almashtirma, ya'ni qiyin vaziyatda muhim qarorlarni shoshilinch qabul qilmaslik kerak. Bu maqollarda ham suv obyektlari yordamida inson fe'l-atvori va jamiyat barqarorligi aks ettirilgan.

O'zbek va ingliz tillaridagi maqollarning lingvistik jihatlari quyidagicha taqqoslanishi mumkin:

Leksik jihatdan: O'zbek maqollarida "daryo", "suv", "ko'l" so'zlari ko'p uchrasa, ingliz tilida "water", "stream", "river" kabi so'zlar ishlatiladi.

Semantik jihatdan: Har ikkala tilda ham gidronim komponentli maqollar Vatan va barqarorlik ramzi sifatida qo'llaniladi.

Grammatik jihatdan: O'zbek tilida bu maqollar asosan sodda gap shaklida bo'lsa, ingliz tilida murakkab gaplar ham uchraydi.

O'zbek va ingliz tillarida Vatan va vatanparvarlikni ifodalovchi gidronim komponentli maqollar xalq madaniyati va mentalitetining ajralmas qismi hisoblanadi. Ular orqali xalqning Vatanga bo'lgan munosabati, uning ahamiyati va hayotiy falsafasi aks etadi. Lingvistik tahlil shuni ko'rsatdiki, har ikkala tilda ham gidronim komponentlari barqarorlik, kuch va Vatan tinchligini anglatadi. Bu esa tillarning umumiylik va o'ziga xoslik jihatlari ochib berishga xizmat qiladi. Shuningdek, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, gidronim komponentli maqollar xalqning hayot tarzi, geografik sharoiti va tarixiy tajribalarining mahsuli bo'lib, ular avlodlar o'rtida o'tib, madaniy merosning muhim qismi sifatida saqlanib kelmoqda. Bunday maqollar insonning jamiyatdagi o'rnini, vatanparvarlik ruhini mustahkamlashda katta ahamiyatga ega. Kelgusida bunday maqollarning yana boshqa tillar bilan taqqoslanishi va ularning semantik xususiyatlarining chuqur o'rganilishi lingvistika sohasida muhim ilmiy natijalar berishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdulazizov, A. (2007). O'zbek tilida maqollar va ularning lingvistik xususiyatlari. Toshkent: Fan.
2. Mieder, W. (2004). Proverbs: A Handbook. Westport, CT: Greenwood Press.
3. Rahmatullayev, Sh. (2010). O'zbek tilining izohli frazeologik lug'ati. Toshkent: O'zbekiston.
4. Taylor, A. (1931). The Proverb. Cambridge, MA: Harvard University Press.
5. Jones, R. (1995). English Proverbs and Their Origins. London: Routledge.
6. Tursunov, A. (2018). O'zbek tilida frazeologik birliklarning semantik tahlili. Samarqand: SamDU nashriyoti.